

Hajdan igen híres volt a cáki kőfejtő, ahonnan is jó minőségű építő- és díszköveket (zöldpala, cáki konglomerát) szállítottak a környék építkezéseire. A kőbánya ma már nem működik. Falait pionír növények hódították meg. A kőbánya a Kőszegi Tájvédelmi Körzet része.

Az igazgatási terület déli határában a 018/2 hrsz-ú területen 350 m² kiterjedésű homokbánya található, amelynek falában egy gyurgyalagpár fészkel.

Értékelés: A kőfejtő, mint a cáki bányászati múlt emléke jelentős helytörténeti-ipartörténeti szempontból értékes.

A homokbánya jelenlegi méreténél fogva a tájban nem okoz jelentős látványkárosodást.

Célok, javaslatok: A kőfejtőt zöldterületként (közkert) javasoljuk újrahasznosítani, amely lehet oktatási célú rekreációs zöldterület (bemutatókert), ahol tanösvény kiépítésével bemutatásra kerülhetnek a Kőszegi-hegység jellegzetes kőzetei (ideszállítva, helyben bemutatva), a hegységben élő jellegzetes növényfajokat, társulásokat, állatfajokat fotókon, ábrákon, információs táblákon stb. De lehet a szabadidő eltöltését szolgáló, sport és rekreációs célú közkert is. A bányafalak részletes feltárását követően egyes falszakaszokat mászófalnak lehetne kijelölni, illetve megfelelő kiépítéssel ellátni, mászásra alkalmassá tenni.

A homokbányában védett madarak fészkelnek, életük biztosítása a cél. Így ott a gyurgyalag fészkes falszakaszon a kitermelést a költési időszakon kívül (október vége-március közepe) javasolt végezni.

5. Tájképvédelem

Cák a Kőszegi-hegységhez tartozó Kendig-hegy délkeleti oldalában fekszik hangulatos dombvidéki tájban. Domborzata igen mozgalmas, ugyanis völgyek, dombok, dombvonulatok tagolják. Három patak völgy (Gesztenyés-, Cáki-, Doroszlói-patak) közé kisebb domboldal, dombok (Baromhajtói dűlőben lévő domb, Róhegy) ékelődnek, ahonnan festői látvány tárul a szemlélődő elé: cáki dombokon kívül el lehet látni Velemig, de a Szabó-hegyi pincékre gyümölcsösökre, szőlősökre is jól rá lehet látni. A település egyrésze a Cáki-patak völgyében húzódik, másik része erre merőlegesen helyezkedik el és egészen a Cáki-patak völgyéig ér. A meredek domboldalakat összefüggő, nagyterjedésű erdőállomány borítja, amelyet gyümölcsös és szőlős kertek szakítanak meg a település felé közeledve. A kertes övezet felett húzódik a híres cáki szelídgesztenyés, amely széles sávban körülöleli az egykori kőfejtőt, majd a község fölött haladva tovább folytatódik Velem község felé. Az enyhébb lejtőjű domboldalakon uralkodóan elterülő szántókat kaszáló-rétek, nagyobb gyümölcsösök szakítják meg.

Értékelés: A domborzati adottság a tájhasználatot, az pedig a tájképet alapvetően meghatározza. A változatos domborzati viszonyok többféle területhasználatot tesznek lehetővé, mindezek pedig a táj sokoldalúságát eredményezik. Ez tapasztalható Cák esetében is. A lejtési viszonyokhoz alkalmazkodó tájhasználati módok sokfélesége (erdő, gyümölcsösök, szőlők, szántók, gyepek) jellemzi a tájat. A zártkertekben lévő gyümölcsösök, szőlőültetvények és a hozzájuk kapcsolódó borospincék, boronaházak igen értékes képi elemei a tájnak, amelyek több helyről is feltáruulnak. Értékes kilátóhely a Róhegy valamint a Baromhajtói dűlőtől a Domokos dűlőig tartó dombvonulat dombtetői része.

A művelési ágak egymásmelletti váltakozása változatos tájszerkezetet és ezzel összefüggően változatos tájképet eredményez. Összességében megállapítható, hogy a vizsgálati terület magas tájképi potenciállal rendelkezik.

Célok, javaslatok: A jelenlegi tájszerkezet hosszútávú fenntartása javasolt. Az értékes kilátópontok, kilátóhelyek védelme érdekében beépítésüket meg kell akadályozni. Így a Baromhajtói dűlői dombtető illetve annak a Botosok dűlőn keresztül a Domokos dűlőig lenyúló nyergén a vízválasztó vonaltól számítva mindkét irányban minimum 20-20 m széles sávban, valamint a Róhegy északi oldalában új épületek, építmények elhelyezését tiltani kell. Az építésszerűleg értékes pincék, boronaházak megmaradását biztosítani kell építési szabályzati előírásokkal is.

Összefoglalva település tájhasználatában, tájszerkezetében az elkövetkező 10 évben jelentős változás nem tervezett. Továbbra is az erdőgazdasági és mezőgazdasági hasznosítás marad az uralkodó.

6. Zöldfelületi rendszer

Cák esetében nem beszélhetünk igazi értelemben vett zöldfelületi rendszerről. Közparkkal, közkerttel nem rendelkezik, fasorok, zöldterek rendszere sem köti össze a meglévő zöldfelületi elemeket. Így elsődleges cél egy egységes, összefüggő zöldfelületi rendszer kialakítása, a hiányzó zöldfelületi elemek létrehozása, a meglévő és a tervezett elemek, elemegyüttesek összekapcsolása. A tervezett zöldfelületi rendszer főbb elemeit az egyedi lakótelkek kertjei, a tervezett közparkok, közkertek, az utcafásítások útmenti zöldterek alkotják.

6.1. Egyedi telkes lakótelkek

A település zöldfelületi rendszerének egyik fő elemét a családi házakhoz tartozó falusias lakókertek alkotják. A lakókertek zöldfelületei a lakótelkeknek általában a 40-50 %-át teszik ki. A lakóterületek pedig a település belterületének közel 80-85 %-át foglalják el. A hagyományos falusi lakókertek funkcionális tagolódására jellemző, hogy legnagyobb hányaduk vegyes hasznosítású, azaz haszon- és díszkert (pihenőkert) egyben. A díszkertrészek legtöbb esetben az előkerti részben alakultak ki. A pihenőkertrészek általában a házhoz közel helyezkednek el vagy ahhoz kapcsolódnak. A haszonkertrészek a telkek közepétől a végükig húzódnak, és a lakókerteknek legalább a felét, de sok esetben ennél nagyobb részét foglalják el.

Értékelés: A település zöldfelületi rendszerében a lakóterületeken található lakókertek összterületi kiterjedésükből adódóan meghatározó szerepet töltenek be: kondicionáló, rekreáló hatásuk mellett faluképet formáló elemek, növénytermesztő felületként pedig gazdasági jelentőségük sem elhanyagolható.

Célok, tervjavaslatok: A tervezett újabb lakótelkeken belül a zöldfelületek a telkek legalább 40 %-át tegyék ki.

6.2. Üdülőtelkek kertjei

Üdülőterületek üdülőtelkekkel jelenleg még nincsenek, azok a jelen településrendezési tervben kerülnek kijelölésre. A település északkeleti részén a Domokos dűlőben, valamint a nyugati részen az egykori